סט: המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

מנהני מילי. דמרוב המורכב וסדן השקמה אין נמכרין בכלל שדה (ד) וכיון דמשכחינן דאין בכלל שדה ממילא ידעינן דאפי' אם אמר כל מה שבתוכה אינו נמכרין כדקתני מתני' בין כך ובין כך לא מכר כו' דכל מה שבתוכה לא מהני אלא לעופרי דשמיני דשדה שאינן קבועין כל כך כגון קנים ואבנים שאינן מתוקנין לגרכה ומיהו להכי קיימי אבל מרוב המורכב וסדן השקמה אשמעינן קרא דחשיבי שדה בפני עצמן ומי שיש לו ג' שדות ומכר שנים המילונים ואמר לו כל מה שבתוכן אני מוכר לך דלא מכר שדה השלישי שביניהן אף כאן לא מכר מרוב המורכב וסדן השקמה: **דכתיב ויקם שדה עפרון וגו'.** עפרון מכר לו השדה לאברהם בתמתא דכתיב[ג] נתתי כסף השדה וגו' וקתהדר ליה עפרון אדן ארבע מאות וגו' ואפ"ה קנה אברהם כל המילונות דכתיב ויקם שדה עפרון וגו' וכל העץ אשר בכל גבולו סביב ע"י קניית השדה סתם קנה גם את כל המילונות והאי אשר בכל גבולו קרא יתירא הוא דאלי למיכתב וכל העץ אשר בשדה דהייגו בתוך גבולי השדה ולמילכא אתא מי שצריך לגבול אותן מילונות קנה שצריכין להיות (ה) להו גבול סביב שלא יערער אדם עליהם לומר בתוך שלי נטועים ושלי הם דהייגו כגון מילונות דקין שאין להם שם והדבר שכוח מי נטעם לפיכך צריך לעשות להם גבול סביב אבל כל מרוב המורכב וסדן השקמה גדולים ומשונים ואושא מילתייהו ידוע של מי הן ובקרקע מי הן נטועין ואין צריכין גבול הלכך אין בכלל השדה סביב: **אמר רב משרשיא מכאן למצרים מה"ת.** שהקונה את השדה קנה את המצרים עצמן וכל המילונות הנטועין במצר דמצרים בכלל שדה דהכי משמע סביב כל המילונות הנטועין בקרקע המצר שהוא סביב השדה קנה אברהם. כן נראה בעיני: **דיקלי.** שגדלו כל צרכן: **אפלגין.** שתילין נטעים בתורים: **סולין ולילין.** גם הם מיני דקלים כדתנן (סוכה דף כט:) ליי הר הכרמל בסרין. ויש מפרשים שאין אלו טוענין פירות: **ואע"ג דכי לא כתב ליה הכי קני.** כדתנן המוכר את השדה סתם מכר אדון מוכרכ ובתולת השקמה וכ"ש שאר מילונות דהא לא משייר במתני' אלא מרוב המורכב וסדן השקמה: **שופרא דשטרא.** ייפוי כח השטר דאפי' אי אתו לפני כ"ד טוענין יהבי ליה שהרי מפורשין בתוך השטר: **א"ל לבר מדיקלא פלניא כו'** הכא לא גרסינן אלא לקמן בסמוך אחר דחזיא לדיקלי קא"ל: קפסיק גמרא **א"ל.** מוכר לנוקא אדעא ודיקלי מזבנינא לך שני מכירות הן שדה זו אני מוכר לך וקנה את השדה ואת הדקלים שבתוכו ודיקלי נמי מזבנינא לך במקום אחר דהא לא קאמר אדעא בדיקלי כלקמן דהוי משמע דקלים שבתוכה: הכי גרסינן **אי אית ליה הכי דיקלי יהיב ליה הכי דיקלי.** לבד אותן שבשדה המכורין בכלל שדה דמכירה אחרת היא זו ומיעוט דיקלי שנים. ויש ספרים שכתוב בהן אי אית ליה דיקלי יהיב ליה אדי דמשמע דאם יש שם דקלים הרבה באותו שדה שמכר לו יתן לו מהן שנים ולא יותר והשאר יעבה לעצמו ולא נהירא כלל דאילו א"ל האי אדעא מזבנינא לך קנה הכל אפילו הדקלים וכשהוסיף לפרש אדעא ודיקלי יפסיד הלוקח כ"ש שייפה כמו כדאמרן נעיל צריך למכתב ליה קני לך דיקלין ותאלין כו' דהוי שופרא דשטרא ולא אמרינן שני דקלים מכר לו והשאר עיבה לעצמו ועוד הכי איכא ליה למימר אי אית ליה אלא אדי אדי דיקלי לא יהיב ליה מכורין מסתמא ואהני יתור לשון זה לשייר לעצמו ומדלא קאמר הכי אלא קאמר יהב ליה אדי דיקלי ש"מ דה"ק אם יש לו דיקלי לבד אותן שמכר עם השדה שהן בתוך השדה יהיב ליה אדי דיקלי: (ו) **זכין ליה אדי דיקלי.** יקנה לגרכו של זה שני דקלים שלא יהא מחוסר אמנה שכך התנה לו אני מוכר לך מילונות שאקנה לגרכך או יחזיר לו מן המעות כנגד דמי שני דקלים: **ואי משעבדי.** למלוה: **אדעא בדיקלי.** שדה עם דקלים שבתוכו אני מוכר לך: ה"ג **אי אית ליה כה: מקח טעות הוא.** שטיקר בו והדרי מעות. ואהי דאין אומאה לקרקעות היכא דמוכר ביוקר אפי' יותר משתות [ב"מ מז.] (ז) מקח טעות מיהא הוי לדעת כן לא נקח אלא היה סבור שיש בה דקלים כמו שאמר ליה: **אדעא** (ח) **ביה דיקלי.** מקום הראוי לדקלים אית ליה לנוקא דיקלי שאם אין דקלים בשדה אין זה מקח טעות מ"ט דחזיא לדיקלי קא"ל קרקע יפה לגדל דקלים. ומיהו אי אית ליה דיקלי ה"ז של לוקח דכ"ש דה"ק אדעא דחזיא לדיקלי מזבנינא לך כלומר שהדקלים שבה טעונין פירות הרבה: **א"ל.** מוכר (ט) שדה אני מוכר לך לבר מדקלקא פלניא: **חזיון אי דיקלא עבא הוא.** כלומר מן הביצועים שטועינן פירות קצת לחודיה שייריה דדעתו ליהנות מפירות שדהו פורתא וקנה הלוקח כל השאר בכלל השדה: **ואי דיקלא ביסא הוא.** אע"פ שיש עדיין רעים ממנו אלא דקרו ליה אינשי להאי דיקלא ביסא כגון דלא טעין קבא דאילו טעין קבא לאו דיקלא ביסא הוא כדאמרינן בעלמא (לעיל דף כ.) דיקלא דטעין קבא אסור למקלייה: **כ"ש הכי.** המוטעים ממנו שמשיירן לעצמו דהכי קאמר אפי' ההוא דיקלא ביסא אני משייר לעצמי. ומיהו אם יש בשדה דיקלי ביסא טפי מהאי אינהו מזדבני בכלל (י) דהא דאמרי' כ"ש הכי אדיקלי דטבי טפי מהאי קאי: ה"ג **לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני.** כלומר אם אמר מוכר לנוקא שדה (כ) אני מוכר לך לבר מאילני אילנות אין בה שאר אילנות כגון זיתים ותאנים ותפוחים וכל שאר אילנות חוץ מדקלים וגפנים שאין נקראין אילני: **לבר מאילני.** מכר לו את השדה אבל האילנות אינן מכורין שהרי הוציאן מכלל שדה ושיירן לעצמו. והאי מילתא דפשיטא הוא אבל משום דבעי למימר לקמן אילני וגופני לבר מאילני נקט לה: **אי אית ליה דיקלי.** בההוא שדה ואין בו שאר אילנות ואיהו אמר ליה לבר מאילני ודאי לבר מאילני (יא) מכר השדה והנהו דקלין שייר לעצמו. ואע"ג דאין סתמן קרוין אילנות אלא רגילין היו לקרותן דקלין מתוך חשיבותן ומתוך שהיו רוב אילנות שלהן דקלים כיון דאין כאן שאר אילנות אלא דקלים האי דקאמר לבר מאילני אדקלים קאי: **אי אית ליה כיה נופני.** בההוא שדה והמוכר את השדה מכר את הגפנים וכיון דאמר לבר מאילני ובשדה זו אין בו אלא גפנים לבר מגופני קאמר ואם יש בשדה אילני וגופני ואיהו אמר לבר מאילני הכל מכר ואפי' הגפנים לבר מאילני דגפנים אין קורין להן אילנות ועליה דמוכר רמיא לגלויי דגם הגפנים שייר לעצמו הלכך יד הלוקח על העליונה: **אילני ודיקלי לבר מאילני.** הכל מכר לבר מאילני שהדקלים אין קורין להם אילני: **גופני ודיקלי לבר מגופני.** אי א"ל לבר מאילני ואין בשדה אלא דקלים וגפנים הדקלים מכר והגפנים שייר דגפנים לגבי דקלים נקראין אילני ובכלל אילני הן טפי מדיקלי כן נראה בעיני. וי"מ דאין זה וזה בכלל אילני ואין זה נקרא אילן יותר מזה והלכך המוטב דהיינו גפנים שייר לעצמו ולא נהירא דאם אינהו דשייהן שוין ואין זה נקרא אילן יותר מזה ואיהו אמר לבר מאילני הוה לן למימר דתרוייהו שייר לעצמו שהרי ביגלה דעתו שהכל קרא אילני מאמר שאין כאן שום אילן אחר שיקרא אילן אלא אלו: ה"ג **אמר רב כל שעולין כו'.** ולעיל קאי היכא דא"ל לבר מאילני וקמפרש רב אלו הן אילנות ששייר שאם קטנים הן הרבה לא מיקרי אילני. ולא גרסינן לבר מדיקלי ואילני א"ר כו' ופירוש בעלמא הוא: **כל שעולין לו כחבל.** ללקט פירותיו המשיב אילן ונדקל מיירי כדמפרש לקמיה שגבוה הרבה ופירותיו נראשו:

דייני

מסורת הש"ס

(ד) ר"י דיקלין דמדרס נטוחין תחלה שאר אילנות גדולים הוצין שאר אילנות קטנים ניען דקלים קטנים. ערוך פרק ראין. (ה) נ"א דייני ודיני ובגרסת הערוך ודיני. (ו) (בהלשון כנ). (ז) כפ"ר: מדיקלי.

תורה אור השלם

[ ] ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבלו סביב: בראשית כג יז

הגהות הב"ח

(א) גמ' אשר במכפלה וגו' וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב מי שלריך לגבול יאמר אלו נע"ל ומיכה סביב נמתקן: (ב) שם אית בה דיקלי (ויהיב ליה) תא"מ וג"כ ס"א זבוניה דבריני: (ג) שם אית ליה דיקלי מ"ש מחוא לדיקלי: (ד) רשב"ם ד"ה מנהני מילי וכו' בכלל שדה דכתיב ויקם וגו' ומיון דמשמחינן: (ה) ד"ה דמכיב דיקם וכו' להיות להם גבול וכו' שלי הם נטועים וכו' בכלל השדה הם ד"ל ואח"כ מ"ה סביב אמר רב: (ו) ד"ה ואי לא אזכן ליה אדי דיקלי: (ז) ד"ה מקח טעות וכו' ויחזר מעות אבל מקח: (ח) ד"ה אדעא כי וכו' לבקלים הם ד"ל ואח"כ מ"ה אית ליה וכו' הרי הן של לוקח: (ט) ד"ה ל"ל מוכר לנוקא שדה זו אני וכו' מוכר לך הם ד"ל: (י) ד"ה כ"ש הכי וכו' בכלל שדה דאמרינן: (כ) ד"ה הכי נרסינן וכו' שדה זו אני וכו' אילני לבר הד"ל: (ל) תוס' ד"ה אדעא וכו' השתא נרא דדיקלי משמע אדי כדנני למימר לקמן וכו' לא קני אלא שדה כל"ל:

מסורת הש"ס

[1] ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב מי שלריך לגבול יאמר אלו נע"ל ומיכה סביב נמתקן: (2) שם אית בה דיקלי (ויהיב ליה) תא"מ וג"כ ס"א זבוניה דבריני: (3) שם אית ליה דיקלי מ"ש מחוא לדיקלי: (4) רשב"ם ד"ה מנהני מילי וכו' בכלל שדה דכתיב ויקם וגו' ומיון דמשמחינן: (5) ד"ה דמכיב דיקם וכו' להיות להם גבול וכו' שלי הם נטועים וכו' בכלל השדה הם ד"ל ואח"כ מ"ה סביב אמר רב: (6) ד"ה ואי לא אזכן ליה אדי דיקלי: (7) ד"ה מקח טעות וכו' ויחזר מעות אבל מקח: (8) ד"ה אדעא כי וכו' לבקלים הם ד"ל ואח"כ מ"ה אית ליה וכו' הרי הן של לוקח: (9) ד"ה ל"ל מוכר לנוקא שדה זו אני וכו' מוכר לך הם ד"ל: (10) ד"ה כ"ש הכי וכו' בכלל שדה דאמרינן: (11) ד"ה הכי נרסינן וכו' שדה זו אני וכו' אילני לבר הד"ל: (12) תוס' ד"ה אדעא וכו' השתא נרא דדיקלי משמע אדי כדנני למימר לקמן וכו' לא קני אלא שדה כל"ל:

עין משפט נר מצוה

סמ א מ"י פכ"ד מהל' מכירה הל' יז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי רנח סעיף ח:
ב ב ג ד מ"י שם הל' יג ופיין הנאנות ומ"מ טוש"ע שם ס"ה:
נא ה מ"י שם הל' יח טוש"ע שם סעי' ב:
נב ו ז מ"י שם הל' יג טוש"ע שם סעי' ד:

רבינו גרשום

וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב. אותו אילן שצריך לגבול סביביו שאין משתמר אלא על ידי גבול כעין שמקיפין גדר סביב השדה כדי שיהא משומר על ידי גבול מפני שנמצאו האילן וריבלי אינשי ליטול פירות אותו אילן נקנה אגב קרקע. אבל אילן שנבטה הוא כגון חרוב מורכב ופדן השקמה שאינו צריך לשומר ואינו צריך גבול דמחמת גבוהתו משומר הוא שאין ידו של אדם יכולה להגיע לפירותיהן והענפים והפירות שלו כגבהות עומדין ואין עולין לו אלא בחבל אינו נקנה אגב קרקע דדבר חשוב בפני עצמו הוא: אשר בכל גבולו סביב מיכן למצרים מן התורה. שהראה לו המצרים שסביבותיה מצר פלוני כך וכך מצר פלוני כך וכך. ואית דספרשי מיכן ללוקחין שקונין המצרים שסביבות השדה דהיינו גבולי: דיקלי. אילנות חמרים גבוהים: תאלין אלו שאר אילני בחורין קטנים: הרצין. אילנות קטנים: וציצין. דקלים קטנים כעין ציצייתא דכבל: ואע"ג דכי לא כתב ליה הכי ודאי קני. דאי אתי לפני בית דין מקח יהבי ליה והאי דלא כתב ליה הכי משום דטעות סופר הוא. אפילו הכי צריך למכתב ליה הכי דשופרא דשטרא הוא דאפי' אתי לפני בית דין טוענין דיהבין ליה דאי לא כתב הכי ואתי לפני בית דין הדיוטות לא יהבי ליה אבל השתא ליכא למיחש: אמר ליה. המוכר ללוקח: ארעא ודיקלי. מזבינא לך: אי אית בה דיקלי יהיב לי. הרי דיקלי. דדיקלי לא פחות מתרתי. ואי אית בה דיקלי משעבדי לבעל חוב של מוכר פריק להו מיניה ויהיב ליה ללוקח: ואי אמר ליה ארעתא ודיקלי מזבינא לך ולית בארעא תרי דיקלי זבין ויהיב ליה: אי אמר ליה ארעא בדיקלי. אי איכא דיקלי זבינה זביני ואי לא מקח טעות הוא ולא קני כלום: כי דיקלא. משמע ארעא דראורה לדקלים. ואי ביעא הוא ושיירה כל שכן דהנך דמעלי ממנו לא זבין ושיירינהו: אי אמר ליה ארעא מזבין לך כר מאילני. אי אית ביה אילני זבין ליה הקרקע לבר מאילני כדפתני ליה. ואי בההיא קרקע אית בה נופני ואמר ארעא מזבינא לך לבר מאילני ודאי נופני בכלל אילני נינהו ולא זבין ליה אפי' נופני אי אית ביה דיקלי קרי להו אילני ולא זבין ליה. ואי אית בה אילני ונופני ואמר מזבינא לך בר מאילני ודאי נופני זבין ליה דלאו אילני נינהו לגבי שאר אילנות: ואי אמר ליה לבר באילני. ואית בה אילני ודיקלי ודאי אילני לא זבין ליה דיקלי זבין ליה דלגבי אילני לאו אילני נינהו הדיקלי: נופני ודיקלי. ודאי גבי דיקלי נופני אילנות נינהו ולא שייר אלא הנפנים: ואי אמר ליה ארעא מזבינא לך לבר מדיקלי. מה שייר: אמר רב כל שנבוה כל כך שעולין עליו בחבל הוי שייר. ואידך אילני לא הוי שייר חבין ליה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com